РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Комисия за енергийно
и водно регулиране

Вх. №……/…….2025 г.

ДО
ДОЦ. Д-Р ИВАН Н. ИВАНОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

ДОКЛАД
от
дирекция „Електроенергетика и топлоенергетика“ и
дирекция „Правна“

Относно: *проект на Правила за изменение и допълнение на Правилата за работа на организиран борсов пазар на електрическа енергия*

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 42 от Закона за енергетика (ЗЕ) по предложение на оператора на съответния борсов пазар Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) одобрява правила за работа на организиран борсов пазар на електрическа енергия. В изпълнение на това законово правомощие КЕВР е одобрила предложените от „Българска независима енергийна борса“ ЕАД (БНЕБ ЕАД, борсовия оператор) Правила за работа на организиран борсов пазар на електрическа енергия (ПРОБПЕЕ, Правилата, обн. ДВ, бр. 55 от 19.06.2020 г., посл. ред. ДВ, бр. 63 от 2024 г.), които са в сила към настоящия момент.

С писмо с вх. № Е-13-210-3 от 27.01.2025 г. от БНЕБ ЕАД са постъпили предложения за изменение и допълнение на ПРОБПЕЕ. В тази връзка със Заповед № З-Е-83 от 17.03.2025 г. на председателя на КЕВР е сформирана работна група, която да извърши анализ на постъпилото предложение и да изготви доклад и проект на Правила за изменение и допълнение на Правилата за работа на организиран борсов пазар на електрическа енергия (проект на ПИД на ПРОБПЕЕ).

След обсъждане и анализ на относимите факти и обстоятелства се установи следното:

С посоченото по-горе писмо, БНЕБ ЕАД е направило предложение за въвеждане на 15-минутни продукти на пазарен сегмент „Ден напред“ на организирания борсов пазар на електрическа енергия. Освен измененията и допълненията, свързани с въвеждането на 15-минутни продукти на пазарен сегмент „Ден напред“, предложението съдържа и промени, свързани с приетите Регламент (ЕС) 2024/1106 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година за изменение на Регламент (ЕС) № 1227/2011 и Регламент (ЕС) 2019/942 във връзка с подобряването на защитата на Съюза срещу манипулиране на пазара за търговия на едро с енергия (Регламент (ЕС) 2024/1106) и Закон за въвеждане на еврото в Република България (обн. ДВ, бр. 70 от 2024 г.), както и редакционни промени и текстове, които се привеждат в съответствие с актуалната практика на борсовия оператор. Предлаганите изменения и допълнения се отнасят до следните разпоредби: чл. 12, чл. 13, чл. 19, чл. 23, чл. 53, чл. 54, чл. 81, чл. 88, чл. 90ж, чл. 111, чл. 112, чл. 113, чл. 128, чл. 166, чл. 208, чл. 209, чл.

216, чл. 220а, чл. 279, чл. 280, чл. 287, чл. 301, чл. 302 и § 1, т. 43а от Допълнителната разпоредба (ДР) на ПРОБПЕЕ.

Постъпилите предложения, ведно с мотивите на борсовия оператор, са отразени в съгласувателна таблица към настоящия доклад.

Съгласно чл. 317 от ПРОБПЕЕ всички промени в Правилата се одобряват от КЕВР и се публикуват на интернет страницата на БНЕБ ЕАД. Предвид посочената разпоредба, предложенията на БНЕБ ЕАД за изменение и допълнение на ПРОБПЕЕ следва да бъдат разгледани от КЕВР, като в хода на тяхното разглеждане следва да се вземат предвид относимите разпоредби на Закона за нормативните актове (ЗНА).

Съгласно чл. 28, ал. 1 и ал. 2 от ЗНА, в редакцията обн. ДВ, бр. 34 от 2016 г., в сила от 04.11.2016 г., проектът на нормативен акт се внася за обсъждане и приемане от компетентния орган заедно с мотивите, съответно доклада към него и предварителната оценка на въздействието по чл. 20 от ЗНА, като мотивите, съответно докладът, следва да съдържат: причините, които налагат приемането; целите, които се поставят; финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба; очакваните резултати от прилагането, включително финансовите, ако има такива; анализ за съответствие с правото на Европейския съюз. Предвид разпоредбата на § 5 от Преходните и заключителни разпоредби към ЗНА, за приеманите от КЕВР подзаконови нормативни актове не се изисква изготвяне на предварителна оценка на въздействието по чл. 20 от ЗНА.

1. Причини, които налагат изменението и допълнението на ПРОБПЕЕ:

Измененията и допълненията в ПРОБПЕЕ, които са свързани с въвеждане на 15-минутни продукти на пазарен сегмент „Ден напред“, се налагат във връзка с Глава 5 от Регламент (ЕС) 2015/1222 на Комисията от 24.07.2015 г. за установяване на насоки относно разпределянето на преносната способност и управлението на претоварването (Регламент (ЕС) 2015/1222). В посочената глава са определени изискванията по отношение на единното свързване на пазарите за ден напред (SDAC), включително продуктите, които може да бъдат взети предвид в обединението. На 26.04.2024 г. всички номинирани оператори на пазара на електроенергия са подали пред Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER) предложение за изменение на изискванията към продуктите в единното свързване на пазарите за ден напред по начин, който предполага, че алгоритъмът на пазарното обединение поддържа 15-минутни продукти от м. януари 2025 г. Въз основа на предложението на всички номинирани оператори на пазара на електроенергия е постановено Решение № 13/2024 на ACER от 25.09.2024 г. за изменение на продуктите, които може да бъдат взети предвид в единното свързване на пазарите за ден напред. Приложение № I към решението съдържа изменените изисквания към продуктите. Според чл. 8, пар. 2 от Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 05.06.2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия (Регламент (ЕС) 2019/943), номинираните оператори на пазара на електроенергия предоставят на участниците на пазара възможност да търгуват с енергия на времеви интервали, които са поне толкова кратки, колкото е периодът за уреждане на дисбаланса на пазарите както за ден напред, така и в рамките на деня. Според пар. 4 на същата разпоредба „Към 1 януари 2021 г. периодът за уреждане на дисбаланса е 15 минути във всички зони за съставяне на графици, освен ако регулаторните органи са предоставили дерогация или освобождаване. Дерогации може да се предоставят само до 31 декември 2024 г.“. Посоченото съставлява основание за въвеждане на 15-минутни продукти в SDAC.

На следващо място, приетите Регламент (ЕС) 2024/1106 и Закон за въвеждане на еврото в Република България (обн. ДВ, бр. 70 от 2024 г.) налагат изменения и допълнения в чл. 12, чл. 13, чл. 209, чл. 280 и други разпоредби от ПРОБПЕЕ.

Другите направени предложения от БНЕБ ЕАД за изменения и допълнения на отделни разпоредби от Правилата, са резултат от натрупания практически опит, свързан с работата на борсовия пазар и неговото администриране, а така също и поради установена необходимост от прецизиране на някои правила, тяхната актуализация и допълнително регламентиране.

2. Целите, които се поставят:

Основната цел на проекта на ПИД на ПРОБПЕЕ е да уреди предпоставките за въвеждането на 15-минутни продукти на пазарен сегмент „Ден напред“ на организирания борсов пазар на електрическа енергия, като е отчетено обстоятелството, че търговията с тези продукти ще започне да се извършва едновременно в SDAC.

Предвиденото в чл. 13, ал. 1, т. 9 от проекта на ПИД на ПРОБПЕЕ изискване за сключване на договор между борсовия оператор и всеки регистриран участник за докладване на данни по Регламент (ЕС) № 1227/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 година относно интегритета и прозрачността на пазара за търговия на едро с енергия (Регламент (ЕС) № 1227/2011) позволява на БНЕБ ЕАД да изпълнява ефективно вменените му задължения съгласно Регламент (ЕС) 2024/1106 да докладва пред ACER данните за нареждания и сделки с енергийни продукти на едро в качеството му на организиран пазар и регистриран механизъм за докладване.

Предлаганите редакции на чл. 13, чл. 88, чл. 209 и чл. 216 имат за цел да предотвратят спешни и до голяма степен ненужни бъдещи изменения на ПРОБПЕЕ с оглед предстоящото приемане на единната валута.

На следващо място с предлаганите редакционни промени и промени, свързани с актуалната практика на борсовия оператор, описани в приложената към доклада съгласувателна таблица, се цели постигане на по-голяма яснота и прецизност при прилагането на ПРОБПЕЕ.

Така с изменението и допълнението на чл. 23 от ПРОБПЕЕ изрично се регламентира достъпа до електронните системи за търговия чрез приложно-програмен интерфейс (API).

Промените в чл. 81, чл. 128 и чл. 166 от ПРОБПЕЕ осигуряват възможност на БНЕБ ЕАД да преустанови търговията при наличието на вероятност от възникване на технически проблем, като изрично се урежда кога и при какви предпоставки търговията се възстановява.

Целта на предлаганото допълнение на чл. 220а от ПРОБПЕЕ е по-доброто и по-ефективно управление на финансовия риск. Изрично се урежда период, през който извънредното обезпечение следва да бъде поддържано.

Предлаганото изменение на чл. 279 от ПРОБПЕЕ има за цел да смекчи риска от забава за плащане от страна на търговски участник.

3. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба:

Прилагането на ПИД на ПРОБПЕЕ не е обвързано с разходи за държавния бюджет.

4. Очаквани резултати от прилагането:

Въвеждането на 15-минутни продукти на пазарен сегмент „Ден напред“ ще ускори в значителна степен пазарната интеграция, ще изключи възможностите за дискриминация, ще

насърчи конкуренцията и ще способства за пълноценното функциониране на пазара. Наборът от продукти, които номинираните оператори на пазара на електрическа енергия осигуряват на пазарните участници като част от SDAC отразява нуждите, изразени от участниците през годините на функциониране. Нещо повече, наборът от продукти се отразява положително върху цялостната ликвидност в рамките на SDAC. Поради това изискванията към продуктите повишават ценовата устойчивост, максимизират икономическата полза и насърчават конкуренцията в производството, търговията и доставката на електрическа енергия. Промяната отговаря на дългогодишните очаквания на пазарните участници за уеднаквяване на продължителността на интервалите на продуктите за търговия с тези за сетълмент на небалансите, което би следвало да се отрази изключително благоприятно и на работата на балансиращия пазар.

Предложенията, свързани с приетите Закон за въвеждане на еврото в Република България и Регламент (ЕС) 2024/1106, ще способстват за постигането на по-добра синхронизация на националната нормативна уредба, както и между нея и тази на Европейския съюз.

Увеличението на такса сетълмент при трето поред неизпълнение на задължение за разплащане в рамките на един месец ще доведе до по-ефективното и ефикасно управление на финансовия риск.

Предвиждането на имуществени правни последици от подаването на оферта, надвишаваща лимита за търговия, ще стимулира участниците да оферират в рамките на лимита за търговия.

Останалата част от предложените изменения и допълнения ще допринесе за постигането на по-голяма яснота и предвидимост в отношенията между борсовия оператор и регистрираните участници на организирания борсов пазар.

5. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз:

Предложеният проект на ПИД на ПРОБПЕЕ е в съответствие и не нарушава основни права и принципи от правото на Европейския съюз. Проектът на ПИД на ПРОБПЕЕ е съобразен с изискванията на Регламент (ЕС) 2015/1222, Регламент (ЕС) 2019/943, Регламент (ЕС) 2024/1106, Регламент (ЕС) № 1227/2011, Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС и Решение № 13/2024 на ACER от 25.09.2024 г. за изменение на продуктите, които може да бъдат взети предвид в единното свързване на пазарите за ден напред.

При одобряване на предложения проект следва да бъде проведена процедура в съответствие с разпоредбите на ЗНА, на Административнопроцесуалния кодекс и на ЗЕ. Проектът на ПИД на ПРОБПЕЕ следва да бъде публикуван на интернет страницата на КЕВР, ведно с доклада, съдържащ мотивите, както и на Портала за обществени консултации. Следва да бъде проведено обществено обсъждане на проекта, като на заинтересованите лица бъде предоставен подходящ срок за изразяване на становища и предложения по него.

Въвеждането на 15-минутни продукти на пазарен сегмент „Ден напред“ за всички участници в обединението SDAC е предвидено за 09.06.2025 г. Предвид огромната важност на тази промяна за всички търговски участници и необходимостта от предприемането на навременни действия от тяхна страна за безпрепятствено и плавно преминаване към

търговията с новите продукти е от изключително значение съответните изменения и допълнения на ПРОБПЕЕ да влязат в сила в максимално кратки срокове.

Във връзка с горното е необходимо да се приложи предвидената в чл. 26, ал. 4, изр. второ от ЗНА възможност Комисията да определи друг срок, но не по-кратък от 14 дни, за предложения и становища по проекта на ПИД на ПРОБПЕЕ от публикуването му за обществени консултации.

Предвид гореизложеното и на основание чл. 14 и чл. 21, ал. 1, т. 42 от Закона за енергетиката, чл. 317 от Правилата за работа на организирания борсов пазар на електрическа енергия, чл. 26 от Закона за нормативните актове, чл. 43, ал. 1, чл. 49 и чл. 51 от Правилника за дейността на Комисията за енергийно и водно регулиране и на нейната администрация, предлагаме на Комисията да обсъди следните

Р Е Ш Е Н И Я:

1. Да приеме настоящия доклад;

2. Да приеме проект на Правила за изменение и допълнение на Правилата за работа на организиран борсов пазар на електрическа енергия;

3. Да насрочи обществено обсъждане на проекта по т. 2, като на участниците в него да се осигури възможност и за дистанционно участие;

4. Да определи дата, час и място за провеждане на обществено обсъждане на проекта по т. 2, които да бъдат публикувани на интернет страницата на Комисията;

5. Да публикува проекта по т. 2, ведно с доклада и съгласувателната таблица, на интернет страницата на Комисията за енергийно и водно регулиране и на Портала за обществени консултации;

6. Да определи 14-дневен срок за предложения и становища във връзка с публикувания проект по т. 2 на Портала за обществени консултации.

7. Да определи 14-дневен срок за предложения и становища във връзка с публикувания проект по т. 2 след провеждане на общественото обсъждане.

Приложения:

1. Проект на Правила за изменение и допълнение на Правилата за работа на организиран борсов пазар на електрическа енергия;
2. Съгласувателна таблица.